

عوامل مؤثر بر قضاوت داوران لیگ برتر فوتبال ایران

*علی باقر نظریان^۱، دکتر نادر رهنما^۲، عبدالحمید دانشجو^۳، حمید رضا صادقی پور^۴،
حسین عاشوری^۵، علی نظریان^۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۸۹/۸/۳

تاریخ دریافت مقاله: ۸۹/۴/۲۸

چکیده

هدف از پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر قضاوت داوران لیگ برتر فوتبال ایران است. ۲۳ نفر از داوران لیگ برتر فوتبال ایران که درجه ملی داشتند، با میانگین سن $۳۰/۲ \pm ۶/۵$ سال و سابقه داوری $۱۰/۳ \pm ۶/۴$ سال در این پژوهش شرکت کردند. از پرسشنامه تعدیل شده اندریو^۷ و همکاران (۲۰۰۶) برای جمع آوری اطلاعات استفاده شد. در این پژوهش تأثیر شاخص‌هایی مانند: عوامل فردی (عقیده، تمرکز، کنترل)، عوامل تجربی (شخصیت، زندگی شخصی، تجربه) و عوامل موقعیتی (عوامل جمعیتی، واکنش بازیکنان، عوامل محیطی) در قالب ۳۲ سؤال سنجیده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی (تحلیل عاملی) استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی نشان داد که سه عامل فوق در مجموع ۵۸/۹ درصد بر تصمیم‌گیری داوران تأثیر داشتند که عوامل موقعیتی (۲۹/۵۷ درصد) بیشترین تأثیر را بر قضاوت داوران داشت و عوامل تجربی (۱۶/۳۲ درصد) و فردی (۱۳/۰۷ درصد) در رتبه‌های بعدی قرار داشتند. در بین عوامل موقعیتی، دخالت و اعتراض بازیکنان و مربیان با ۰/۸۱ و ۰/۸۰ درصد بیشترین تأثیر را بر قضاوت داوران داشتند. همچنین در مورد تأثیر بازی خانگی و خارج از خانه بر قضاوت، داوران معتقد بودند که بازی‌های خانگی تأثیری بر نتیجه قضاوت آنها ندارد (۸۲/۶ درصد). در نهایت، با توجه به تأثیرگذار بودن نقش داوران در سرنوشت تیم‌هایی که برای رسیدن به قهرمانی در لیگ، هزینه‌های هنگفتی را متحمل

Email: nazarian53@yahoo.com

۱. مربی دانشگاه پیام نور دلفان

۲. دانشیار دانشگاه اصفهان

۳. مربی دانشگاه پیام نور لامرد

۴. مربی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندرعباس

۵. مربی دانشگاه پیام نور

۶. دانشجوی کارشناسی تربیت بدنی دانشگاه اصفهان

7. Andrew M. Lane

شده‌اند، ضروری است در مورد کاهش اثر این عوامل بر قضاوت داوران تدابیر مهمی اندیشیده شود. بدیهی است با این عمل، میزان اعتراض طرفداران تیم‌ها کاهش می‌یابد و می‌توان از عواقب و مشکلات قضاوت ضعیف داوران در پایان بازی‌ها کاست.

کلید واژه‌های فارسی: داوری، فوتبال، تصمیم‌گیری، سوگیری.

مقدمه

فوتبال از پر طرفدارترین ورزش‌ها در دنیای امروز است، به طوری که حدود ۲۰۰ میلیون نفر زن و مرد در سراسر جهان به فعالیت در آن مشغول‌اند (۱). از دیدگاه سنتی، عوامل متعددی مانند مربیان، بازیکنان و تماشاگران در موفقیت یا شکست تیم‌های ورزشی دخالت دارند، اما امروزه مشخص شده که عامل مهم و تأثیرگذار دیگر در سرنوشت تیم‌ها، در رشته‌های مختلف ورزشی، داور یا قاضی میدان است. امروزه، داوری از جنجالی‌ترین بحث‌های فوتبال ایران و جهان است که با موانع و مشکلات متعددی روبرو است (۲). داوران در رشته پر طرفدار فوتبال، کانون توجه رسانه‌ها و تماشاگران بوده و از مهم‌ترین عوامل مؤثر در سرنوشت و موقعیت تیم‌ها هستند و با توجه به قوانین فدراسیون کشور خود و همچنین برنامه مدون فدراسیون جهانی فوتبال انتخاب می‌شوند (۳).

عوامل متعددی از جمله عوامل فردی (مانند عقیده، تمرکز، کنترل)، عوامل تجربی (شخصیت، زندگی شخصی)، عوامل موقعیتی (جمعیت، عوامل محیطی و عکس‌العمل بازیکنان) بر قضاوت داوران مؤثرند (۴). پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که داوران با تجربه می‌توانند اثرات منفی فشار را بر عملکرد خود کاهش دهند (۵، ۶). هاردی^۱ و همکاران (۱۹۹۶)، بیان کردند که داوران با تجربه احتمالاً کنترل بیشتری بر حالت روانی خود دارند و بهتر می‌توانند خود را با شرایط سازگار کنند (۷). آنها همچنین می‌توانند در محیط‌های استرس‌زا و پر تنش، به آسانی تصمیم بگیرند (۶). نویل^۲ و همکاران (۲۰۰۲) در پژوهش خویش به این نتیجه رسیدند که میزان تجربه، تأثیر قابل ملاحظه‌ای بر تصمیم‌گیری داوران و گرفتن خطا علیه بازیکنان تیم میزبان دارد (۸). در پژوهش کانوواس^۳ و همکاران (۲۰۰۸) مشخص شد که سن و میزان تجربه

1. Hardy
2. Nevill
3. Canovas

داوری با بی‌عدالتی در داوری ارتباط دارد؛ یعنی داورانی که تجربه و سن کمتری دارند، تصمیمات نادرست‌تری اتخاذ می‌کنند (۹).

بالمر^۱ و همکاران (۲۰۰۶) بیان کردند که داوران در شرایط مختلف، تصمیمات متفاوتی اتخاذ می‌کنند (۱۰) و سر و صدای تماشاگران از عوامل مؤثر بر قضاوت داوران است، تحقیقات دیگری نیز این موضوع را تأیید کرده‌اند (۱۱). بایکو^۲ و همکاران (۲۰۰۷) قضاوت‌های ۵۰ داور را در ۵۲۴۴ مسابقه لیگ برتر فوتبال انگلستان بررسی کردند و نتیجه گرفتند که قضاوت داوران در موقعیت‌های مختلف، متفاوت بوده و سوگیری در مسابقات وجود داشته است (۱۱). نویل و همکاران (۱۹۹۹) با تجزیه و تحلیل ۱۳۶۸۶ مسابقه، نتیجه گرفتند که ۶۴ درصد نتایج بازی‌ها به نفع تیم میزبان رقم خورده است (۱۲). همچنین، در پژوهش مشابهی در مورد نتایج بازی‌های فوتبال، فوتبال آمریکایی و هاکی روی یخ مشخص شد که به ترتیب در ۶۸/۳، ۵۷/۳ و ۶۱/۲ درصد مسابقات، تیم میزبان برنده شده بود (۱۳). توماس^۳ و همکاران (۲۰۰۶) نیز دریافتند که داوران در قضاوت‌های خود تحت تأثیر تیم‌های میزبان و طرفداران آنها قرار گرفته، به بازیکنان تیم میهمان کارت‌های زرد بیشتری داده‌اند، ولی در اخراج بازیکنان تیم میهمان و اعلام ضربه پنالتی، بین تیم میهمان و میزبان تفاوت قابل ملاحظه‌ای قائل نشده‌اند (۱۴). دون وارد^۴ و همکاران (۲۰۰۷) قضاوت داوران را در ۸۵۷ بازی (بیش از شش فصل، ۱۹۹۶-۲۰۰۲) بازبینی کردند و نتیجه گرفتند که تعداد کارت‌های زرد تیم میهمان بیشتر از تیم میزبان بوده است (۱۵) در حالی که بین تعداد تماشاگران و تعداد کارت‌های زرد بازیکنان هیچ‌گونه رابطه خطی به‌دست نیامد. آنها سرانجام، به این نتیجه رسیدند که در صورت افزایش جمعیت تماشاگران، احتمال دارد تعداد کارت زرد بازیکنان تیم میزبان افزایش یابد (۱۵). امروز در ورزش، مزایای بازی خانگی به خوبی شناخته شده است. مدارک زیادی وجود دارد که صدای تماشاگران بخش قابل توجهی از این پدیده است (۸). رهنما و همکاران (۱۳۸۵) در پژوهش خود تحت عنوان «مزیت بازی‌های خانگی در لیگ‌های فوتبال کشورهای آسیایی» به این نتیجه رسیدند که در بیشتر کشورهای آسیایی، هم در منطقه شرق و جنوب شرق و هم در منطقه غرب و جنوب غرب آسیا، پدیده مزیت بازی خانگی بر عملکرد تیم‌ها کاملاً مؤثر بوده است و تیم‌ها در بازی‌های خانگی امتیازات بهتری به‌دست آوردند (۱۶). بایکو و همکاران (۲۰۰۷) در

-
1. Balmer
 2. Boyko
 3. Thomas
 4. Downward

پژوهشی با بررسی اینکه آیا ناداوری (سوگیری در قضاوت) باعث به وجود آمدن مزیت بازی خانگی در لیگ برتر فوتبال انگلیس است، بیان نمودند که تصمیم داور تحت تأثیر سر و صدای تماشاگران در ورزشگاه قرار می‌گیرد (۱۱). ژوهانسون^۱ و همکاران (۲۰۰۸) نیز در پژوهش خود نتیجه گرفتند که یکی از مزیت‌های بازی خانگی، داور است و داور در کسب مزایای بازی خانگی توسط تیم میزبان سهیم است (۱۷).

در کشور انگلستان داورانی که تصمیم‌گیری ضعیفی حین قضاوت داشته باشند، جریمه می‌شوند و این جریمه‌ها شامل: تعلیق داوری از یک هفته تا یک سال، ملزم نمودن داوران به گذراندن دوره‌های آموزشی و توجیهی بیشتر و تنزل درجه داوری است، در حالی که جریمه داوران در ایران شامل: توبیخ شفاهی و کتبی، محرومیت کوتاه‌مدت از یک تا چهار جلسه، محرومیت بلندمدت از یک ماه تا یک سال، تنزل درجه داوری مدت‌دار یا دائم و در نهایت، حذف از فهرست داوران کشور و ابطال کارت داوری است (۲). هزینه داوری در هر بازی برای داوران ایرانی ۱۵۰ یورو (حدود ۲۰۰ هزار تومان) است، در حالی که داوران انگلیسی برای هر قضاوت ۵۷۰ یورو دریافت می‌کنند (۲)؛ بنابراین با توجه به محبوبیت رشته فوتبال در بین تماشاگران و همچنین تأثیر نقش داوران در سرنوشت تیم‌های فوتبال، هدف از پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر قضاوت داوران لیگ برتر فوتبال ایران است.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی است که با هدف تعیین عوامل مؤثر بر قضاوت داوران لیگ برتر فوتبال ایران انجام شده است. بدین منظور، ۲۳ نفر از داوران لیگ برتر فوتبال ایران در این پژوهش شرکت کردند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه تعدیل یافته اندریو و همکاران (۲۰۰۶) استفاده شد (۴). این پرسشنامه از دو بخش تشکیل شده است: بخش اول مربوط به اطلاعات شخصی داوران از قبیل (سن، سطح تحصیلات، درجه داوری، سابقه داوری) است و در بخش دوم، عوامل مؤثر بر قضاوت آنها مانند عوامل فردی (عقیده، تمرکز، کنترل)، عوامل تجربی (شخصیت، زندگی شخصی، تجربه) و عوامل موقعیتی (عوامل جمعیتی، واکنش بازیکنان، عوامل محیطی) در قالب ۳۲ سؤال سنجیده شده است. محقق، پرسشنامه عوامل مؤثر بر قضاوت داوران را به فارسی ترجمه کرده، از لحاظ معنا، واژه‌گزینی و امانت‌داری با متن اصلی مطابقت داد. به منظور بررسی ارتباط مفهومی سؤالات با موضوع پرسشنامه، توانایی هر سؤال در

اندازه‌گیری شاخص مورد نظر، مفهوم بودن شکل ظاهری هر سؤال و همسانی سؤالات با متن اصلی این پرسشنامه به همراه متن اصلی به استادان رشته تربیت بدنی داده شد تا آن را ارزیابی کنند. بدین ترتیب، پس از اصلاحات جزئی در متن برخی سؤالات، همسانی ترجمه فارسی با متن انگلیسی و روایی محتوایی پرسشنامه توسط استادان ارزیاب تأیید شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری SPSS و روش‌های آمار توصیفی استفاده شد. در سطح آمار توصیفی از شاخص‌هایی نظیر میانگین، انحراف معیار، جداول توزیع فراوانی (مربوط به ویژگی‌های سن، سابقه داوری و درجه داوری) و درصدها استفاده شد. برای ارزیابی پایایی پرسشنامه از روش همسانی درونی (آلفای کرونباخ و دو نیمه کردن) و برای تعیین روایی آن از روش روایی محتوایی و سازه (تحلیل عاملی اکتشافی) استفاده شده است (ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و ضریب پایایی از روش دو نیمه کردن ۰/۹۱ به دست آمد).

یافته‌های پژوهش

اطلاعات توصیفی مربوط به مشخصات داوران لیگ برتر فوتبال ایران در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. اطلاعات توصیفی مربوط به داوران

تعداد (نفر)	میانگین سن (سال)	میانگین سابقه داوری (سال)	درجه داوری
۲۳	۳۰ ± ۶/۵	۱۰/۳ ± ۶/۴	ملی

در مجموع، نتایج تحلیل عاملی نشان داد که سه عامل فردی، تجربی و موقعیتی به میزان ۵۸/۹ درصد بر تصمیم‌گیری داوران تأثیر گذار بودند و در واقع، عوامل مذکور ۵۸/۹٪ از واریانس پرسشنامه را تبیین کرده‌اند.

جدول ۲. عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری داوران

درصد	عوامل مؤثر
۲۹/۵۷	عوامل موقعیتی
۱۶/۳۲	عوامل تجربی
۱۳/۰۷	عوامل فردی

مجموع: ۵۸/۶۹

جدول ۳. میزان تأثیر شاخص‌های مختلف بر تصمیم‌گیری داوران

P	عوامل موقعیتی	P	عوامل تجربی	P	عوامل فردی
۰/۸۱	دخالت بازیکنان	۰/۶۵	قاطعیت در داوری	۰/۸۸	تصمیم‌گیری دوباره
۰/۸۰	اعتراض بازیکنان و مربیان	۰/۶۴	آرامش هنگام تصمیم	۰/۸۶	اعتماد داوران دیگر به تصمیم
۰/۷۹	سر و صدای تماشاگران			۰/۶۳	همسان بودن تصمیمات
۰/۷۸	انتقاد زیاد رسانه‌ها			۰/۶۱	توجه به سر و صدا
۰/۷۵	وضعیت آب و هوایی			۰/۵۱	تأثیر افکار شخصی
۰/۷۳	وضعیت زمین مسابقه				
۰/۷۲	اهانت‌های تماشاگران				
۰/۶۷	تغییر درجه داوری				

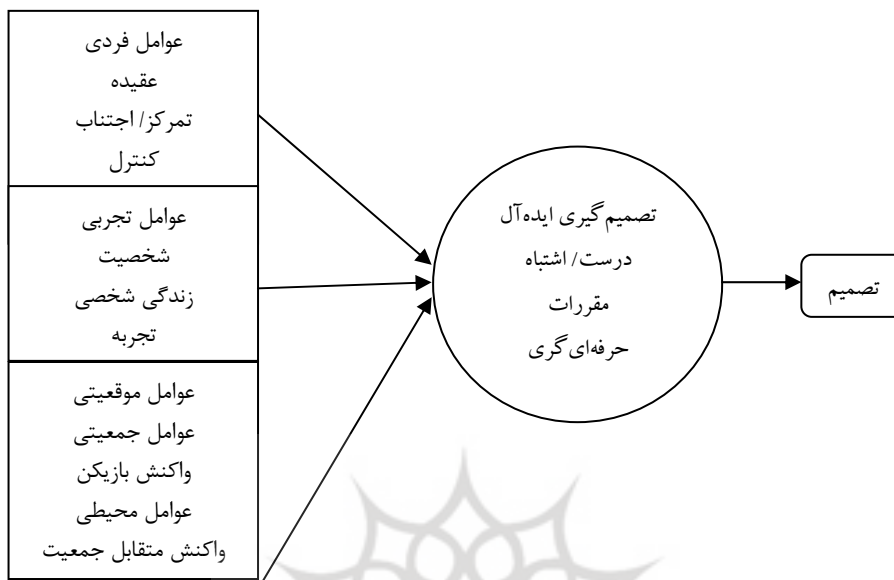
جدول ۴. تأثیر بازی خانگی بر قضاوت، از دید داوران

بدون جواب	خیر	بله	درصد
۴/۴٪	۸۲/۶٪	۱۳٪	تعداد (نفر)
۱	۱۹	۳	

از میان ۲۳ داور، ۱۹ نفر معتقد بودند که بازی‌های خانگی تأثیری بر قضاوت آنها ندارد و از دیدگاه سه نفر از داوران، بازی‌های خانگی از عوامل احتمالی مؤثر در تصمیم‌گیری آنها بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر قضاوت داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. نتایج پژوهش نشان داد مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر قضاوت داوران لیگ برتر فوتبال ایران، به ترتیب شامل: عوامل موقعیتی (شرایط آب و هوایی، سر و صدای مربیان، بازیکنان و تماشاگران، بازی خانگی)، عوامل تجربی (شخصیت، زندگی شخصی، تجربه) و عوامل فردی (عقیده، تمرکز، کنترل) بودند. به نظر می‌رسد که سه موضوع: درست/اشتباه، مقررات و حرفه‌ای‌گری بخش مرکزی تفکر داوران را تشکیل می‌دهد و در نهایت، به پیدایش فرآیندی با سطح بالاتر منجر می‌شود که تصمیم‌گیری ایده‌آل نام دارد. عواملی مانند واکنش بازیکنان و تماشاگران و عوامل محیطی نیز به ایجاد مفهوم گسترده‌تری به نام مفاهیم تجربی منجر می‌شود (۴).

شکل ۱. چارچوب مفهومی عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری داوران در فوتبال

عقیده، تمرکز و کنترل باعث به وجود آمدن مفهومی منظم‌تر و کامل‌تر به نام عوامل فردی می‌شود و مفاهیمی مانند زندگی شخصی، تجربه و شیوه زندگی تجربیات را به وجود می‌آورند و همه این عوامل، باعث به وجود آمدن و تولید منابع اطلاعاتی می‌شوند که در تصمیم‌گیری داوران مؤثرند. اگر داوری مجبور شود هم‌زمان اطلاعات دریافتی از درون داده‌های متفاوت را پردازش کند؛ این احتمال وجود دارد که در اتخاذ برخی تصمیمات، بنا به دلایل فردی و وابسته به موقعیت با مشکل مواجه شود و در نتیجه، تصمیم نادرستی اتخاذ کند. با این حال، باید به این نکته اشاره کرد که زمانی که داوران خطاهای خود را به اشتباهات انسانی نسبت می‌دهند، به این معناست که نظام مفهومی آنها با محدودیت پردازش اطلاعات مواجه شده است (۱۸)، در این پژوهش مشخص شد که داشتن تجربه نیز از عوامل مؤثر بر قضاوت داوران است. این نتیجه با یافته‌های کانوواس و همکاران (۲۰۰۸) هم‌خوانی دارد (۹). کانوواس و همکاران (۲۰۰۸)، در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که سن و میزان تجربه داوری با ناعدالتی در قضاوت رابطه دارد؛ یعنی داورانی که سطح تجربه و سن کمتری داشتند؛ تصمیمات نادرست‌تری را اتخاذ می‌کردند (۹). همچنین نویل و همکاران (۲۰۰۲) بیان کردند که به نظر می‌رسد با افزایش سن و سابقه داوری، عدم تعادل بین قضاوت‌های داوران به حالت تعادل نزدیک شود (۸)؛ بنابراین طبیعی است که داورانی که در شرایط مختلف، مسابقات تجربیات

زیادی را کسب کرده‌اند، هنگام مواجه شدن با شرایط سخت تصمیمات صحیح‌تری اتخاذ کنند. با توجه به این موضوع، ضروری است که داوران ابتدا در سطوح مختلف، تجربه مورد نیاز را کسب کنند و پس از آن، در میداین سخت‌تر به قضاوت گمارده شوند.

جونز و همکاران (۲۰۰۲) دانش و آگاهی قبلی داوران را از مهم‌ترین عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری آنها اعلام و بیان کردند داورانی که از سابقه تیم‌ها و بازیکنان آگاهی داشتند، در دادن کارت‌های زرد و قرمز راحت‌تر اقدام کرده‌اند که این امر سبب می‌شد بازیکنان کارت‌های بیشتری دریافت کنند (۲۰)؛ بنابراین ضروری است که داوران اطلاعات مورد نیاز را در مورد قوانین و ویژگی‌های تیم‌ها دریافت کنند تا هنگام قضاوت با آگاهی بیشتری به قضاوت بپردازند.

عوامل مادی نیز در تصمیم‌گیری داوران نقش مهمی ایفا می‌کند. عبدی (۱۳۸۷) اظهار کرد که حق داوری در هر بازی برای داوران انگلیسی تقریباً چهار برابر داوران ایرانی است (۲). در دنیای امروز، با برآورده کردن نیازهای شخصی می‌توان نقش بخشی از عوامل مؤثر بر تصمیم‌گیری را کاهش داد؛ بنابراین دست‌اندرکاران امور داوری می‌توانند با تصمیمات صحیح، مشکلات مالی داوران را رفع و در خصوص انتخاب داوران برای قضاوت در مسابقات اقدام کنند.

از دیگر عواملی که تأثیر به‌سزایی در تصمیم‌گیری داوران دارد، سر و صدای تماشاگران و اطرافیان بازی است. این نتیجه با یافته‌های بایکو و همکاران (۲۰۰۷)، توماس و همکاران (۲۰۰۶) و ژوهانسون و همکاران (۲۰۰۸) هم‌خوانی دارد (۱۱، ۱۴، ۱۷). مشخص شده که صدای تماشاگران و شلوغی جمعیت سبب می‌شود داوران سخت‌گیری کمتری با تیم میزبان داشته باشند و وجود صدای تماشاگران، تأثیر تأسف‌باری بر تصمیم داوران دارد. سوگیری مشاهده شده با این فرضیه هم‌خوانی دارد که جمعیت حاضر در ورزشگاه می‌توانند بر قضاوت داوران تأثیر بگذارند (۱۲، ۱۳)؛ بنابراین داورانی که در وضعیت‌های شلوغ و پر سر و صدا، جدال و کشمکش بازیکنان را مشاهده می‌کنند، هنگام تصمیم‌گیری اطمینان کمتری دارند و به‌طور قابل ملاحظه‌ای، خطای کمتری برای تیم میزبان منظور می‌کنند. اگرچه سر و صدای جمعیت بیشتر از سکوت آنها، تیم میهمان را با جریمه مواجه می‌کند، تفاوت بین خطاهای گرفته شده در مورد تیم میهمان و میزبان چشمگیر نبوده است (۸). در پژوهش نویل و همکاران (۲۰۰۲) مشخص شد که صدای تماشاگران به‌طور قابل ملاحظه‌ای خطاهای گرفته شده علیه تیم میزبان را کاهش داده و باعث گرفتن خطاهای بیشتر علیه تیم میهمان شده است (۸) همچنین در بازی‌های خانگی، داوران از بازیکنانی که شهرت بیشتری داشتند، خطای کمتری گرفته بودند، اما این موضوع در مورد بازیکنانی که شهرت کمتری داشتند، صدق نمی‌کرد (۲۱). اگرچه در پژوهش حاضر داوران معتقد بودند بازی خانگی بر قضاوت آنها تأثیر گذار نبوده است، بررسی

مسابقات مختلف، نتیجه‌ای مغایر با نظر داوران به دست می‌دهد که نشان می‌دهد مزیت بازی خانگی و تأثیر آن بر قضاوت داوران قابل اثبات است. بر اساس نتایج، بیشتر داوران معتقدند که بازی‌های خانگی تأثیری بر قضاوت آنها نداشته است و فقط از دیدگاه سه داور، بازی‌های خانگی در تصمیم‌گیری آنها تأثیرگذار بوده است. در تحقیقات مشخص شده است داورانی که تجربه و سن بیشتری دارند، تصمیمات درست‌تری اتخاذ می‌کنند (۸، ۹)، با توجه به میانگین نسبتاً بالای تجربه قضاوت در نمونه‌های این تحقیق (۱۰/۳ سال)، این امر را می‌توان از دلایل احتمالی بی‌تأثیر بودن بازی خانگی بر قضاوت داوران ایرانی دانست. از دیگر دلایل احتمالی آن، می‌توان احساس نیاز شدید داوران ایران را به پیشرفت و اثبات حقانیت خود دانست و از طرفی، با توجه به اینکه اغلب داوران از شهر دیگری به جز شهر تیم‌های میهمان و میزبان انتخاب می‌شوند، تعلق خاطری به هیچ‌یک از دو تیم ندارند که می‌تواند از دیگر دلایل احتمالی این نتیجه باشد، اما رهنما و همکاران (۱۳۸۶) بیان کردند که در بیشتر کشورهای آسیایی، هم در منطقه شرق و جنوب شرق و هم در منطقه غرب و جنوب غرب، مزیت بازی خانگی کاملاً بر عملکرد تیم‌ها موثر بوده است و تیم‌ها در بازی‌های خانگی امتیازات بهتری به دست آوردند (۱۶)؛ بنابراین با بررسی موشکافانه عوامل مؤثر بر پردازش ذهنی اطلاعات داوران در شرایط مختلف، می‌توان میزان تأثیرگذاری این عوامل را بر تصمیم داوران به حداقل رساند. از طرفی، ضروری است که در مراحل آموزش داوران، با بهره‌گیری از روش‌های مدرن و مهیا نمودن شرایطی متناسب و مشابه با شرایط مسابقات، چگونگی اتخاذ تصمیمات صحیح‌تر و مصمم‌تر را به آنها آموزش داد تا بتوان میزان تصمیمات نادرست داوران را در مسابقات کاهش داد. نتایج پژوهش حاضر نشان داد مهم‌ترین عوامل مؤثر بر قضاوت داوران به ترتیب عبارتند از: عوامل موقعیتی، عوامل تجربی و عوامل فردی. داوران در شرایط گوناگون، محرک‌های مختلفی دریافت می‌کنند و بسیاری از این محرک‌ها، عاملی مخرب در تصمیم‌گیری صحیح آنها می‌باشند. با وجود این، ضروری است که داوران را در شرایط مختلف، تحت آزمایشات گوناگون قرار دهند تا هنگام مواجه شدن با شرایط سخت بتوانند تصمیمی ایده‌آل بگیرند. از سوی دیگر، با توجه به اهمیت نقش داوران در سرنوشت تیم‌هایی که برای رسیدن به قهرمانی هزینه‌های هنگفتی را متحمل شده‌اند، شایسته است تدابیر بنیادین و مهمی در مورد کاهش نقش عوامل مؤثر بر قضاوت آنها اندیشیده شود تا میزان اعتراض طرفداران تیم‌ها و مشکلات قضاوت ضعیف داوران را در پایان بازی‌ها کاهش داد.

منابع:

1. Bollen, S. (2000). Epidemiology of knee injuries: diagnosis and triage. *British Journal of Sports Medicine*, 34: 227-228.
۲. ۲- عبدی، حامد، (۱۳۸۷). مطالعه تطبیقی وضعیت داوری فوتبال در ایران و انگلستان. اولین همایش تخصصی ملی مدیریت ورزشی. تهران.
3. Buraimo, B., Forrest, D., Simmons, R. (2007). The Twelfth man? Refereeing bias in English and German soccer. In press.
4. Andrew, M.L., Alan, M.N., Nahid, S.A., Balmer, N. (2006). Soccer referee decision-making: SHALL I BLOW THE WHISTLE? *Journal of Sports Science and Medicine*, 5: 243-253.
5. Janelle, C.M., Singer, R.N., Williams, A.M. (1999). External distraction and attentional narrowing: visual search evidence. *Journal of Sports and Exercise Psychology*, 21: 70-91.
6. Williams, A.M., Davis, K. and Williams, J.G. (1999). *Visual perception and action in sport*. London: Routledge.
7. Hardy, L., Jones, J.G., Gould, D. (1996). *Understanding psychological perception of sport. Theory and practice of elite performers*. Chichester. UK: Willey.
8. Nevill, A.M., Balmer, N.J. and Williams, A.M. (2002). The influence of crowd noise and experience upon refereeing decisions in football. *Psychology of Sport and Exercise*, 3: 261-272.
9. Canovas, S., Reynes, E., Ferrand, C., Panataleon, N. and Long, T. (2008). Types of errors by referees and perception of injustice by soccer players: a preliminary study. *Psychological Rehabilitation*, 102(1): 99-110.
10. Balmer, N.J., Nevill, A.M., Lane, A.M., Ward, P., Williams, M.A., Fairclough, S.A. (2006). Influence of crowd noise in soccer on soccer refereeing consistency. Paper submitted for publication.
11. Boyko, R.H., Boyko, A.R. and Boyko, M. (2007). Referee bias contributes to home advantage in English premier ship football. *Journal of Sports Science*, 25(11): 1185-1194.
12. Nevill, A.M. and Holder, R.L. (1999). Home advantage in sport: an overview of studies on the advantage of playing at home. *Sports Medicine*, 28: 221-236.
13. Nevill, A.M., Balmer, N. and Williams, M. (1999). Crowd influence on decisions in association football. *The Lancet*, 353: 1416.

14. Thomas, S., Reeves, C., Smith, A. (2006). English soccer teams' aggressive behavior when playing away from home. *Perceptual Motor Skills*, 102(2): 317-320.
15. Downward, P., Jones, M. (2007). The of crowd size on referee decisions: analysis of the FA cup. *Journal of Sports Science*, 24(14): 1541-1545.
۱۶. رهنما، نادر T صادقی پور، حمید، بمبئی چی، عفت، خیام باشی، خلیل، (۱۳۸۵). مزیت بازی‌های خانگی در لیگ‌های فوتبال کشورهای آسیایی. المپیک، ۳(۳۵): ۸۷-۸۱.
17. Johnson, R. (2008). On referee bias, crowd size, and home advantage in the English soccer premiership. *Journal of Sports Science*, 26(6): 563-568.
18. Craven, B.J. (1998). A psychological study of leg-before-wicket judgment in cricket. *British Journal of Psychology*, 89: 555-578.
19. Sanabrica, J., Cenjor, C., Marquez, F., Gutierrez, R., Martinez, D., Prados-Garcia, J.L. (1998). Oculomotor movements and footballs law 11. *The Lancet*, 351: 368.
20. Jones, M.V., Paull, G.C., Erskine, J. (2002). The impact of team's aggressive reputation on the decisions of association football referees. *Journal of Sports Science*, 20(12): 991-1000.
21. Lehman, D.R., eifman, A. (1987). Spectator influence on basketball officiating. *Journal of Social Psychology*, 127: 673-675.